РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министър на образованието и науката

№…….……

……. 2025 г.

ДО
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Д О К Л А Д

от Красимир Вълчев – министър на образованието и науката

Относно: *проект на Постановление на Министерския съвет за допълнение на нормативни актове на Министерския съвет и добавяне на нова защитена специалност „Медицинска сестра“ в Списъка на професионални направления и защитени специалности по чл. 95, ал. 7, т. 8 от Закона за висшето образование*

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛИ,
УВАЖАЕМА ГОСПОЖО МИНИСТЪР,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДА МИНИСТРИ,

На основание чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация и чл. 9, ал. 3, т. 16 от Закона за висшето образование предлагам на Вашето внимание проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет.

С предложения проект на нормативен акт се изменя и допълва Постановление № 64 на Министерския съвет от 2016 г. за условията и реда за утвърждаване броя на приеманите за обучение студенти и докторанти в държавните висши училища и за приемане Списък на

ПРОЕКТ

приоритетните професионални направления и Списък на защитените специалности (обн., ДВ, бр. 26 от 2016 г.; изм. и доп., бр. 69 от 2016 г., бр. 24 и 66 от 2017 г., бр. 19 от 2018 г., бр. 10 и 55 от 2019 г., бр. 9 и 96 от 2020 г., бр. 20 и 87 от 2021 г., бр. 95 от 2022 г., бр. 41 и 72 от 2023 г. и бр. 39 от 2024 г.), като се предлагат допълнения в чл. 6 в няколко насоки:

1. Министърът на образованието и науката да може да предлага за утвърждаване част от определения брой на приеманите за обучение студенти по специалност от регулираните професии „Медицина“ за студенти, които сключат договор с работодател по чл. 95а от Закона за висшето образование. Чрез въвеждането на възможността за сключване на договори между студенти и работодатели по чл. 95а от Закона за висшето образование (за регулирани професии като „Медицина“) ще се подобри свързаността между академичния свят и нуждите на пазара на труда. Това ще даде възможност на студентите да започнат професионалната си кариера още по време на обучението, което ще повиши тяхната конкурентоспособност и адаптивност, както и тяхното задържане в България. Осигуряването на възможност за директно включване на студентите в работна среда по време на обучението ще ги направи по-подготвени за изпълнение на професионалните изисквания след завършване. За работодателите това ще бъде възможност да формират бъдещите специалисти, съобразно специфичните си нужди.

2. За професионалните направления „Администрация и управление“ и „Икономика“ министърът на образованието и науката да може да предлага за утвърждаване част от определения брой на приеманите за обучение студенти, при условие че резултатът от държавния зрелостен изпит по учебния предмет математика е с не по-малко от 60 на сто тежест при формирането на бала за приемане по съответната специалност. За специалностите от посочените професионални направления се предлага използване на резултати от държавния зрелостен изпит по математика, което ще гарантира, че кандидатите имат задълбочени аналитични умения. Това е важен фактор за успешното им преминаване през обучението и успешното им интегриране в съответните икономически и управленски сфери. Използването на този критерий за прием ще доведе до подбиране на студенти, които имат не само теоретични, но и практическо-аналитични умения, които са нужни в съвременната икономика.

3. За професионално направление „Архитектура, строителство и геодезия“ министърът на образованието и науката да може да предлага за утвърждаване и по-голям брой на приемани за обучение студенти в защитената специалност „Хидростроителство“. Въвеждането на тази нормативна възможност ще отговори на нарастващото търсене на специалисти в тези области, особено в контекста на бързо развиващата се инфраструктурна индустрия в България. По този начин ще се подкрепи разширяването на обучението в ключови инженерни области, като същевременно ще се подобри подготовката на

ПРОЕКТ

специалисти, необходими за големи инфраструктурни проекти, включително в сферата на водните ресурси и устойчивото строителство.

4. За професионално направление „Педагогика на обучението по…“ министърът на образованието и науката да може да предлага за утвърждаване и по-голям брой на приемани за обучение студенти за прием в защитените специалности „Педагогика на обучението по математика“, „Педагогика на обучението по информатика“, „Педагогика на обучението по информационни технологии“, „Педагогика на обучението по физика“, „Педагогика на обучението по химия“, „Педагогика на обучението по природни науки“ и комбинации от тези специалности. Въвеждането на тази нормативна възможност с фокус върху математика, информатика, физика, химия и природни науки ще осигури квалифицирани преподаватели за областите с дефицит на специалисти. Тези дисциплини са от критично значение за развитието на бъдещи поколения учени и инженери. Подготвянето на учители с по-добра специализация в тези ключови области ще има дългосрочен положителен ефект върху образованието в България, като засили образователните резултати в природните и точните науки, което е основа за развитието на иновации и технологии в страната. Във връзка с това се предлага посочените специалности да станат защитени и да бъдат освободени от такси в Постановление № 283 на Министерския съвет от 2021 г. за приемане на Списък на професионални направления и защитени специалности по чл. 95, ал. 7, т. 8 от Закона за висшето образование

5. Към Списъка на защитените специалности по чл. 1, т. 3 на цитираното по-горе постановление се добавя нова защитена специалност „Медицинска сестра“ от професионално направление „Здравни грижи“. По този начин се осигурява възможност студентите в тази специалност да бъдат освободени от заплащане на такси в държавните висши училища съгласно разпоредбите на чл. 95, ал. 7, т. 8 от Закона за висшето образование. За да се реализира освобождаване на студентите в специалност „Медицинска сестра“ от заплащане на такси, с настоящия проект на акт се допълва и Постановление № 283 на Министерския съвет от 2021 г. за приемане на Списък на професионални направления и защитени специалности по чл. 95, ал. 7, т. 8 от Закона за висшето образование. В приложение № 1 към чл. 1, в т. II. Защитени специалности се добавя нова защитена специалност „Медицинска сестра“. При запазване на утвърдения за учебната 2024/2025 година прием по специалност „Медицинска сестра“ предложеният проект на постановление ще обхване общо до 1000 студенти редовна форма на обучение, които ще бъдат приети в първи курс през учебната 2025/2026 година в 10 държавни висши училища. Необходимостта от предложеното допълнение е породена от Решение на Народното събрание за предприемане на мерки и действия за подобряване осигуреността на системата на здравеопазването на Република България с медицински сестри и акушерки, обн. в ДВ. бр. 68 от 13.08.2024 г., и

ПРОЕКТ

разработената от Министерството на здравеопазването Стратегия за предприемане на мерки и действия за подобряване осигуреността на системата на здравеопазването на Република България с медицински сестри и акушерки. В проекта на Стратегия за предприемане на мерки и действия за подобряване осигуреността на системата на здравеопазването на Република България с медицински сестри и акушерки се посочва, че основният проблем пред човешките ресурси в здравеопазването в България е критично ниският брой медицински сестри в цялата страна. За последните 33 години броят на медицинските сестри е намалял почти 2 пъти – от 53 810 през 1990 г. на 28 570 през 2023 г. по данни на Националния статистически институт (НСИ), за разлика от лекарите, при които се наблюдава увеличение – от 28 497 през 1990 г., когато населението е било около 8,7 млн. души, до 29 911 през 2023 г., когато населението е намаляло на 6,4 млн. души. Съответно осигуреността с медицински сестри пада от 62,1 на 10 000 души население през 1990 г. до 44,3 ‰ през 2023 г. (намаление с 28,7%), а на лекарите се увеличава от 32,9 ‰ през 1990 г. на 46,4 ‰ през 2023 г. (увеличение с 41%). Предвид ясно очертаната трайно негативна тенденция и изключително обезпокоителните й въздействия върху системата на здравеопазването през следващите години, е необходимо спешно да се вземат мерки за преодоляването й с цел обезпечаване с необходимите кадри. Една от идентифицираните възможности в тази посока е освобождаването на специалността „Медицинска сестра“ от такси за обучение.

6. В Приложение № 3 към чл. 8 като нова защитена специалност от професионално направление „Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми” да бъде включена специалността „Взривна техника и технологии“. По смисъла на § 4д, т. 10 от Закона за висшето образование „защитени специалности“ са тези специалности на висшето образование, за обучението в които липсва заявен интерес или заявеният интерес е нисък, но към определен етап от икономическото и общественото развитие на Република България съществува необходимост от подготовка на висококвалифицирани специалисти в тези области. Предложената за включване в Списъка на защитените специалности на нова специалност „Взривна техника и технологии“ на ОКС „бакалавър” се изучава само в Минно-геоложкия университет „Св. Иван Рилски“ и е акредитирана в професионалното направление 5.8 „Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми“. Подготовката обхваща както фундаменталните, така и приложните аспекти на взривната техника в минно-добивната промишленост и в отбранителната индустрия и съчетава иновативни подходи за обучение, съобразени с изискванията на Закона за оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия (ЗОБВВПИ) и Правилника по безопасността на труда при взривните работи (ПБТВР). Дипломираните специалисти се разглеждат като ключови фактори както в минерално-суровинния отрасъл, така и за военната и отбранителната индустрия. Важна е ролята им и в проектирането, производството и безопасното използване

ПРОЕКТ

на взривни материали и технологии в различни приложения, включително и в областта на националната сигурност. Завършилите специалността „Взривна техника и технологии" получават професионална квалификация „инженер по взривна техника и технологии" и могат да се реализират успешно в различни сектори, за които иновациите в производството на високоенергетични материали са от съществено значение. Въпреки това към момента в специалността, която все още е нова, се обучават само 7 студенти. В същото време са налице конкретни заявки от редица работодатели, които подчертават необходимостта от специалисти с висока квалификация в областта на взривната техника, особено в контекста на развиващите се индустриални и инфраструктурни проекти, както и в отбранителния сектор. Писма в този смисъл, както и в подкрепа на включването на специалност „Взривна техника и технологии" в Списъка на защитените специалности, са получени от ключови индустриални участници като „Арсенал" АД, „Дунарит" АД ВМЗ ЕАД, „Еловица" АД, „Дънди Прешас Металс Крумовград" ЕАД, „Дънди Прешас Металс Челопеч" ЕАД, „Орика Мед България" АД. Към момента е налице очакван недостиг от специалисти с този инженерен профил на пазара на труда, както поради застаряване на работната ръка в отрасъла, така и поради липсата на достатъчно студенти. В този смисъл включването на специалността „Взривна техника и технологии" в Списъка на защитените специалности ще гарантира нейното съществуване дори в условията на намален интерес от страна на кандидат-студентите, като ще се обезпечи и наличието на квалифициран академичен състав. Последваща стъпка би било освобождаването на специалността от такси за обучение, което би допринесло за привличането на повече студенти.

Предложените изменения и допълнения имат за цел да направят образователния процес по-гъвкав и адаптивен към нуждите на пазара на труда и образователната система.

В резултат на въвеждането на тези промени ще се даде възможност на висшето образование да се адаптира по-бързо към промените в икономиката и технологиите. Създаването на допълнителни възможности за обучение в специалности с високо търсене на пазара ще насърчи гъвкавостта на системата и ще позволи на университетите да се конкурират по-добре в глобален контекст. По този начин ще се повиши атрактивността на българските висши училища за студенти, които искат да специализират в области с висок потенциал за развитие на кариера.

Предложените изменения ще доведат до значително подобрение на качеството на висшето образование в България, като същевременно отговорят на нуждите на пазара на труда и осигурят по-добра интеграция между образованието и професионалната реализация на студентите.

Средствата за компенсиране на разходите за освобождаване от такси по специалност „Медицинска сестра" се изчисляват по реда на чл. 3 на Постановление № 283 на

ПРОЕКТ

Министерския съвет от 2021 г. въз основа на средния размер на таксата за обучение за предходните 4 учебни години, умножен по броя на приетите за обучение студенти в редовна и задочна форма, индексирана с процента на увеличение на средствата за издръжка на обучение, определени съгласно чл. 91, ал. 2, т. 1 - 3 от Закона за висшето образование за съответната бюджетна година спрямо предходната. Прогнозният размер на средства за прилагането на предложената мярка за първия семестър на приетите в първи курс студенти на учебната 2025/2026 година е в размер на 782 702 лв., които не са планирани по бюджетите на училищата и следва да бъдат осигурени допълнително от централния бюджет за 2025 година. За следващите учебни години предвид освобождаването от такси на още един курс на обучение за всяка година, за учебните 2025/2026, 2026/2027 и 2027/2028 години броят на освободените от такси студенти ще бъде 2 000, 3 000 и 4 000, а необходимите средства за 2026, 2027 и 2028 години ще бъдат съответно 2 925 286 лв., 7 268 386 лв. и 14 465 279 лв.

Към средствата за компенсиране на разходите за освобождаване от такси за следващите бюджетни години следва да се добави и допълнителното финансиране за бюджетна година в размер на 20 000 лв., предвидено в чл. 3, ал. 1, т. 1 на Постановление № 162 на МС от 2001 г. за определяне на диференцирани нормативи за издръжка на обучението за един студент по професионални направления. Необходимите допълнителни средства през 2025 г. ще бъдат 920 000 лв., а за всяка от следващите години по 1 840 000 лв.

Съгласно чл. 3, ал. 1, т. 2 на Постановление № 162 на МС от 2001 г. за издръжката на обучението по защитените специалности се предоставят и допълнителни средства, изчислени като произведение от положителната разлика между 25 и броя на приетите за обучение студенти в първи курс по данните от регистъра по чл. 10, ал. 2, т. 3, буква "в" от Закона за висшето образование, но не повече от 20, и 90 на сто от диференцирания норматив за професионалното направление на съответната защитена специалност. Необходимите допълнителни средства за всяка от 2026, 2027 и 2028 години ще бъдат по 1 834 714 лв.

Общо необходимите средства за 2025, 2026, 2027 и 2028 години са съответно 1 702 702 лв., 6 600 000 лв., 10 943 100 лв. и 18 139 993 лв. Средствата за 2025 г. не са планирани по бюджетите на училищата и следва да бъдат осигурени допълнително от централния бюджет за 2025 година. За следващите години необходимите средства ще бъдат планирани със закона за държавния бюджет за съответната година по бюджетите на съответните държавни висши училища.

Предложеният проект на акт води до въздействие върху държавния бюджет, поради което към него е приложена финансова обосновка по формата на Приложение № 2.2 към чл. 35, ал. 1, т. 4, буква „а“ от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

ПРОЕКТ

Проектът на Постановление на Министерския съвет е публикуван на интернет страницата на Министерството на образованието и науката и на Портала за обществени консултации.

Изискването на чл. 28, ал. 2, т. 5 от Закона за нормативните актове за анализ за съответствие с правото на Европейския съюз не е приложимо към представения проект на акт.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ЗАМЕСТНИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛИ,
УВАЖАЕМА ГОСПОЖО МИНИСТЪР,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДА МИНИСТРИ,

Предвид гореизложеното и на основание чл. 8, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация и чл. 9, ал. 3, т. 16 от Закона за висшето образование предлагам Министерският съвет да обсъди и приеме проекта на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на нормативни актове на Министерския съвет.

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ
Министър на образованието и науката

ПРОЕКТ